

ADVOKATFIRMAET
BRATH

TEMABREV OM STIFTELSE

NR. 7 (2025)

ENDRING AV STIFTELSE VEDTEKTER

Innledning

Det er et karaktertrekk ved stiftelser som organisasjonsform at de ikke så lett skal kunne endres på. Man sier gjerne at stiftelser i prinsippet er uforanderlige.

I selskaper kan generalforsamlingen endre vedtektene så lenge det oppnås tilstrekkelig flertall. I foreningen kan årsmøtet gjøre det samme.

Annerledes er det for stiftelser. Her kan ikke vedtektene endres uten at man følger omdanningsreglene i stiftelsesloven kapittel 6, noe som bl.a. innebærer at endringene ikke er gyldige før de er godkjent av Stiftelsestilsynet. Reglene i stiftelsesloven kapittel 6 kan ikke fravikes i vedtektene, jf. stiftelsesloven § 45 fjerde ledd.

En *ulempe* med stiftelseslovens ordning er at vedtektsendringer blir mer omstendelige og kun fører fram dersom de materielle og prosessuelle vilkårene i loven er oppfylt. Stiftelsesformen vil dermed kunne oppfattes som mindre dynamisk enn selskaps- og foreningsformene. En *fordel* med at stiftelsers vedtekter er vanskeligere å forandre på, er imidlertid at det bidrar til større grad av forutberegnelighet og stabilitet. Stiftelsens oppretter skal kunne stole på at oppretterens vilje slik den er nedfelt i stiftelsesgrunnlag og vedtekter, som klar hovedregel skal respekteres både av stiftelsens styre, Stiftelsestilsynet og eventuelt andre som i vedtektene måtte være tildelt kompetanse til å vedta vedtektsendringer innenfor lovens rammer.

Omdanningsreglene i stiftelsesloven kapittel 6 favner videre enn bare vedtektsendringer. Reglene gjelder også bl.a. opphevelse av stiftelser, sammenslåing eller deling av stiftelser og at det gjøres inntak fra vedtektene i enkelttilfeller. I temabrevet her vil jeg imidlertid begrense meg til kun å omhandle vedtektsendringer.

Hva regnes som vedtektsendringer

For alle endringer i stiftelsens vedtekter, både store og små, må reglene i stiftelsesloven kapittel 6 følges og Stiftelsestilsynet gi sitt samtykke. Det skjer enten ved at Stiftelsestilsynet fatter selve endringsvedtaket etter søknad fra styret eller stiftelsens oppretter, eller ved at Stiftelsestilsynet fører en lovlighetskontroll av endringsvedtaket der dette er fattet av styret eller andre (oppretter har ikke vedtakskompetanse). Reglene om dette følger av hhv stiftelsesloven §§ 48 jf. § 50 og § 51. Endringene er ikke gyldige før de er godkjent av Stiftelsestilsynet.

Vedtektsendringer kan være helt enkle, for eksempel når stiftelsen endrer navn, eller når vedtektene viser til en lov som har blitt erstattet med en ny lov.

Vedtektsendringer kan også være viktige og radikale, for eksempel når styret ser det som nødvendig å endre stiftelsens formålsbestemmelse.

Endringer i vedtektene kan gå ut på

- å legge til nye bestemmelser i vedtektene
- å fjerne eksisterende bestemmelser i vedtektene
- å endre formuleringer i vedtektene.

Oversikt over reglene om vedtektsendringer

- Stiftelsesloven § 46 inneholder de materielle vilkårene som må være oppfylt for at vedtektsendringer skal kunne skje.
- Stiftelsesloven § 47 inneholder regler om hva endringene kan gå ut på.
- Stiftelsesloven § 48 har regler om hvem har kompetanse til å vedta vedtektsendringer.
- Stiftelsesloven § 49 har regler om innhenting av høringsuttalelser før vedtak treffes.
- Stiftelsesloven § 50 har regler om Stiftelsestilsynets kompetanse til å vedta endringer.
- Stiftelsesloven § 51 har regler om Stiftelsestilsynets legalitetskontroll der vedtakskompetansen i vedtektene er lagt til andre. Slik kompetanse kan enten være lagt til styret eller annet organ som nevnt i stiftelsesloven § 36 annet ledd bokstav g. Slikt organ kan imidlertid kun beslutte vedtektsendringer etter forslag fra styret. Stiftelsens oppretter kan ikke *beslutte* vedtektsendringer, men kan fremsette *søknad* om vedtektsendringer til Stiftelsestilsynet.

Stiftelsesloven § 46 - de materielle vilkårene

Første ledd

Reglene i stiftelsesloven § 46 første ledd kommer til anvendelse ved endringer som gjelder formålet med stiftelsen eller det må antas at oppretteren har lagt vesentlig vekt på dem.

Eksempler på endringer som gjerne omfattes av første ledd er:

- Endringer av stiftelsens formålsbestemmelse.
- Endring av bestemmelser om hvordan styret velges.
- Bestemmelser om grunnkapitalen.
- Bestemmelser om hvem som har rettigheter og myndigheter fastsatt i vedtektene.

De materielle vilkårene for vedtektsendringer i første ledd er strenge og lyder:

«Omdanning kan foretas når en bestemmelse i vedtektene eller den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen

a. ikke lar seg etterleve, for eksempel fordi stiftelsens kapital er utilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte,

b. er åpenbart unyttig,

c. er i strid med hensikten i den disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, for eksempel fordi oppretterens forutsetninger for bestemmelsen har sviktet, eller

d. er åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig.»

Vilkårene er alternative. Det innebærer at det er tilstrekkelig om ett av vilkårene er oppfylt.

I oversendelsen til Stiftelsestilsynet er det viktig at det i begrunnelsen for vedtektsendringene vises til de materielle vilkårene i bestemmelsen som man mener

er oppfylt og hvorfor. Dette bør også fremgå av høringsbrevet, jf. stiftelsesloven § 49 nedenfor.

Annet ledd

Dersom bestemmelsen ikke gjelder formålet med stiftelsen, og det ellers må antas at det ved opprettelsen ikke er lagt vesentlig vekt på den, kan omdanning skje når bestemmelsen viser seg å være uheldig eller uhensiktsmessig. Bestemmelsen er vesentlig mer liberal enn bestemmelsene i første ledd. Også vedtektsendringer som omfattes av annet ledd må imidlertid sendes til Stiftelsestilsynet for godkjenning før de er gyldige, og endringene skal begrunnes.

Stiftelsesloven § 47 - Innholdet av omdanningsvedtaket.

Når omdanningen gjelder stiftelsens formål eller en annen bestemmelse som det må antas at det ble lagt vesentlig vekt på ved opprettelsen av stiftelsen, skal omdanningen så langt som mulig tilpasses det opprinnelige formålet eller det siktemålet som det må antas at lå til grunn for bestemmelsen. Sagt på en annen måte må endringsvedtaket i disse tilfellene ikke gå lenger enn nødvendig. Oppretterens vilje skal respekteres så langt som mulig.

Når endringene forelegges for Stiftelsestilsynet, må begrunnelsen vise at man har vurdert at endringen ikke går lenger enn det som er nødvendig og hvorfor mindre inngripende tiltak ikke er mulige. Man bør synliggjøre at man har vurdert om det finnes alternativer nærmere den opprinnelige intensjonen med bestemmelsen, og begrunne avgjørelsen som er gjort.

Der omdanningen ikke gjelder formålet, og heller ikke annen bestemmelse som det må antas at det ble lagt vesentlig vekt på ved opprettelsen av stiftelsen, gjelder ikke vilkårene i første ledd. I disse tilfellene står derfor den som har omdanningsmyndighet friere til å fastsette hva omdanningsvedtaket skal gå ut på. Også i disse tilfellene gjelder det imidlertid som et utgangspunkt at omdanningen ikke bør gå lenger enn det omdanningsgrunnen tilsier, jf. Knudsen/Woxholth Stiftelsesloven kommentarutgave s. 231.

Stiftelsesloven § 49 – saksbehandling

Før Stiftelsestilsynet eller den som i tilfelle er gitt omdanningsmyndighet etter vedtektene, treffer vedtak om omdanning, skal det innhentes uttalelse fra oppretteren, hvis ikke det er oppretteren selv som har søkt om omdanning. Hvis oppretteren er død, skal det om mulig innhentes uttalelse fra slektninger og andre som har stått ham eller henne nær, og fra organisasjoner, offentlige myndigheter og andre som berøres av omdanningen. Det skal også innhentes uttalelse fra styret, hvis ikke det er styret selv som skal treffe vedtaket, eller det er styret som har søkt om omdanning.

Hvis det ikke er mulig å få tak i en uttalelse fra stiftelsens oppretter eller andre som nevnt i bestemmelsen, må man forklare i søknaden til Stiftelsestilsynet hvorfor det ikke er mulig.

Hvis vedtektsendringene fører til at noen mister plikter og rettigheter de har etter dagens vedtekter, skal også de gis mulighet til å uttale seg om endringene. Et eksempel er der valgorgan ikke lenger skal kunne velge styremedlemmer. Dette følger ikke av ordlyden i stiftelsesloven § 49 men følger av ulovfestede prinsipper om forsvarlig saksbehandling. For Stiftelsestilsynets vedkommende følger det av forvaltningsloven § 16.

Hva bør oversendelsesbrevet til Stiftelsestilsynet inneholde

- Høringsbrev som viser et at endringene er forelagt stiftelsens oppretter og eventuelt andre som nevnt i stiftelsesloven § 49
- Høringsinstansenes merknader
- Signert styreprotokoll som viser at endringene er vedtatt av styret, eventuelt at styret vedtar å sende søknad til Stiftelsestilsynet om å fatte vedtak.
- Styrets begrunnelse for hvorfor man mener de materielle vilkårene er oppfylt og som viser at endringene ikke går lenger enn det den materielle omdanningsgrunnen gjør nødvendig.
- Et sett av stiftelsens gjeldende vedtekter.
- Et sette at vedtekter slik de vil lyde etter vedtektsendringene.

Vennlig hilsen
Henning Brath
Henning Brath
advokat